

Műhely

„Minden olyan ember szegény, aki nem tud jóllakni”

- Beszélgetés a szegénységről -

A szegénység ma az iskolába járó gyerekek jelentős hányada számára mindennapos létélménnyé lett. A szegénység, a nyomor azonban nemcsak a különböző módon érintett gyerekek élménye, hanem valójában minden, a valóságra érzékenyen figyelő, most felnövő egyén tapasztalata is. A szegénység épp ezért nem iktatható ki az iskola által közvetített és feldolgozott valóságképből.

Egy klubfoglalkozás jegyzőkönyvrészletei elé

Az alábbiakban egy budapesti általános iskola nyolcadik osztályának tanulóival folytatott beszélgetés magnetofonfelvételéről átirat jegyzőkönyv részleteivel ismerhetjük meg az olvasót.

A beszélgetés egy sajátos szervezeti formában, az úgynevezett „dumaklubban” zajlott le. Ez egy olyan, kötetlen, heti kétórás időkeret, amelyet az osztály tanulói számára szervez a hét utolsó tanítási napjának végén az iskolában dolgozó iskolai szociális munkás. A „dumaklubnak” elnevezett heti két óra az az alkalom, amikor az osztály tanulói szabadon megbeszélhetik az őket foglalkoztató kérdéseket a rockzenétől a látott filmekben, a politika történésein át a pályaválasztási terveikig.

Az időkeret tanrendbe iktatását az iskola és az osztály speciális helyzete tette szükségessé. Ide ugyanis a főváros egyik olyan körzetéből járnak a tanulók, ahol átlagosnál jóval nagyobb a szociálisan hátrányos helyzetű családok aránya, ahol tömeges a családok elszegényedése. Minden bizonnyal ezzel magyarázható, hogy a tanulók közel fele hátrányos, illetve veszélyeztetett helyzetben él. Az iskola vezetése az iskolában dolgozó szociális munkás javaslatára indította el a dumaklubkísérletet, amely alapvetően a tanulók családi elhanyagoltságának kompenzálását és a tanulók személyiségfejlődésének segítését tűzte ki céljául. A hétről hétre megtartott összejövetelek során a gyerekekben egyre erősebben ébredt fel az igény aziránt, hogy kimondják gondolataikat, hogy beszéljenek az őket foglalkoztató problémákról. Különösen fontos számukra azoknak a témáknak megvitatása, amelyek közvetlenül kötődnek a mindennapi élettapasztalataikhoz, mivel az irányított, némiképp mederben tartott beszélgetés lehetővé teszi a tapasztalatok feldolgozását, az azok nyomán keletkezett belső feszültségek feloldását vagy a megoldást segítő belső reakciók tanulását.

A megvitatásra kerülő témáknak nincs előre megtervezett sorrendjük, rendszerint az adott hét egyénileg és közösen megélt történései adják a péntekenkénti két óra témáit. Lehet ez egy iskolai konfliktus, egy, a környéket foglalkoztató bűnügy vagy egy adott és az elszenvető által nyilvánosan megvitatathatónak minősített családi probléma egyaránt. A közel másfél éve – az 1994–95-ös tanév eleje óta –

működő klub érzékelhető eredményeket hozott a tanulók személyiségének, verbális kultúrájának fejlődésében. A 23 fős osztályból hozzávetőleg 11-13 gyerek képessé vált az öt foglalkoztató problémákról elfogadható nyelvi szinten történő kommunikációra, gondolatai, véleménye kifejtésére. A klub működése nyomán érezhetően oldódtak a gyerekek egymással szemben megnyilvánuló agresszív reakciói, nemkülönben belső feszültségeik. Az egyébként nagyon nehéz családi feltételek között élő gyerekek jó része esetében érezhető személyiségstabilizáció megy végbe, igazolva azt, hogy a gondolatok kifejezésének pusztán lehetősége milyen mértékben segítheti a pedagógiai mentálhigiénés gondozás eredményességét.

Értesülve a dumaklub működéséről, a szerkesztőség elhatározta, hogy kísérletet tesz egy olyan kényes, nehezen verbalizálható téma megvitatására, mint a szegénység. Pedagógusokkal, szociális szakemberekkel konzultálva világossá vált, hogy az iskola mindennapi világában egyre érzékelhetőbben van jelen a szegénység, a tanulók egyre nagyobb hányadának nehezedik a szociális helyzete. Az iskola ugyanakkor nem tudja igazán kezelni a szegénységet mint az egyén és a közösség szintjén egyaránt megtapasztalható jelenséget, megélt élettapasztalatot. Ebben szerepet játszik az, hogy a megelőző évtizedek társadalmi, politikai gyakorlatából következően az iskola idealizált társadalomképébe sehogyan sem volt beilleszthető az egyébként mindig is létező, szegénységélmény. Az iskola évtizedeken át úgy volt kénytelen kezelni a tanulók által megélt életnek, a valóságnak ezt az elemét, mint valami egyedi tapasztalatot vagy csak mint a múltban létező objektivációt, amely az adott jelentől valójában idegen.

A szegénység többé nem iktatható ki az iskola által közvetített, értelmezett és irányítottan feldolgozott valóságképből. Ez egyszerre azt is jelenti, hogy az iskolának egyrészt fejlesztenie kell a tanulók szociális érzékenységét, másrészt meg kell tanítania tanulóit a szegénységből eredő sokféle problémával való együttélésre, a szegénységgel szembeni egyéni és közösségi cselekvés életkorilag megfelelő formáira. Ez magában foglalja például a különböző szociális helyzetben lévő tanulók egymás iránti tapintatának, toleranciájának kialakítását, az iskolai szociális támogatások méltósággal történő elfogadását, a jobb helyzetben lévőktől kiinduló sajátos segítő, támogató módzatok formáinak kikísérletezését stb. Így egyrészt esély nyílik egy szociálisan érzékenyebb nemzedék felnevelésére, másrészt enyhíthetőbbé válhatnak azok az egyre erőteljesebben jelentkező szociális személyközi feszültségek, amelyek a szegénység iskolán belüli tömeges jelenléte és a tanulók közötti életminőségbeli különbségek növekedése miatt alakulnak ki.

Az itt közreadott beszélgetés helyzetképet ad arról, hogyan vélekedik egy, az átlagosnál is nehezebb helyzetben lévő nyolcadik osztályos gyermekcsoport a szegénységről mint társadalmi jelenségről, mint átélt hétköznapi élményről, és arra is példa, hogy a beszélgetés hogyan hozza felszínre az érintettségéből eredő feszültségeket, szorongásokat, félelmeket.

A felvétel épp ezért nem a szegénység iskolán belüli kezelésének módszerei szempontjából tűnik elsősorban tanulságosnak, hanem a közösségen belüli feszültségek kezelése szempontjából. A dumaklub beszélgetései ugyanis valószínűleg legalább annyit segítenek az ott vitatkozó gyerekeknek sorsuk elviselhetőbbé tételében, mint a Soros Alapítvány által adott napi 3 dl tej és a délben feltálat, önkormányzati támogatással adott ingyenes ebéd.

- Részletek egy klubfoglalkozásból -

- Kinek mit jelent az a szó, hogy szegénység?

Kati: Ha valakinek nincs elég pénze, ha emiatt az anyukája nem tud a boltban ennivalót venni, vagy el kell küldje a villanyszámlást.

Csaba: Az szerintem még nem szegénység, ha valakinek nincs elég pénze, mindenkinek úgy vannak a szülei, hogy egyszer van elég, aztán egyszer meg kevés van, ez alól az a kivétel, akinek kft.-je van, vagy vállalkozóit ki tudott váltani, vagy testőr vagy őrző-védő szolgálatnál dolgozik, mert ott ötvenezer forint a fizetés, és az már komoly pénz.

Magdi: Az a szegény, aki hajléktalan, akinek nincs lakása, ruhája, aki reggel nem tudja, hogy mit fog enni aznap, és azt sem tudja, hogy hol fog aludni. Akinek van lakása és tud főzni, az nem szegény.

Gabriella: Egyáltalán nemcsak az a szegény, akinek nincs lakása, hanem az is szegény, aki nem bírja megvenni azt, amit szeretne, például ruhát, cipőt, hifit, videót. Meg az is a szegénység, ha nem lehet elmenni moziba, nem lehet kihozni a videóstól egy-két filmet, meg ha a családfőnek a feleség megmondja, hogy vasárnapra csak egy sört szabad inni, mert többre nem futja...

Géza: Szerintem minden olyan ember szegény, aki nem tud jól élni, aki nem tud kocsit venni, még hozzá frankó nyugati kocsit, aki nem tud elmenni annyiszor a játékkerembe, ahányszor akar, akinek nincs legalább emeletes családi háza...

Andrea: Ez hülyeség, szerintem attól én még nem vagyok szegény, hogy a szüleimnek csak lakása van és nem háza. Az a szegény, akinek nem jut élelemre, fűtésre, aki nem bírja behozni az iskolába a kajapénzt, a könyvpénzt, nem bír eljönni a kirándulásra, ha tönkremegy a cipője, a testvéréét kell elkérni, vagy a szomszédból kell kérni addig, amíg esetleg tudnak venni. Meg az is szegénység, ha a szülő a fizetés után nem sokkal már ideges, mert a dobozban, ahol a pénzt tartják, ott már kevés van. Nem akkor kezdődik a szegénység, ha a drága kocsit vagy a nagy ház nincs meg, hanem ha nincs kaja, ruha, nem lehet a mosógépet, a tv-t meg a hűtőt megjavíttatni.

Géza: Ez már nyomor, amit te mondasz, a szegénység az szerintem az, ha nem bírja az ember a vágyait: a kocsit, a baró jó lakást, a bőrdzsekit, a Martens bőrcsizmát, a CD-t meg ilyeneket megvenni, meg nem bír elmenni a Forma-1-re, meg a neves nyugati együttesek koncertjére, Queenre, Led Zeppelinre meg ilyenek.

- Összefoglalva az eddigieket, két álláspont érzékelhető: az egyik szerint a szegénység az az állapot, amikor elemi szükségleteket nem tudnak az emberek, a családok kielégíteni, a másik szerint ott kezdődik a szegénység, amikor a luxusigényeket nem lehet kielégíteni.

Krisztián: Szerintem mindegyik lehet szegénység, a szegénység az valami rossz, amittől meg kell szabadulni, mert aki szegény, az nem lehet boldog. Mindegy, hogy azért, mert nem bír rendesen enni, vagy azért, mert nem tudja megvenni azt, amit a felső tízezer meg bír venni, például a tévében, a filmekben, a Dallasban, meg a Vészhelyzetben, meg a SAT-os vagy Pro 7-es filmekben, meg a HBO-s mozikban. Ha úgy vesszük, ahhoz az élethez képest, amit ezekben látni, majdnem mindenki szegény, mert senkinek nincs meg az a lakás, úszómedence, Merci vagy Buick, meg azok az utazások, kaják, ruhák.

Csaba: Ez azért nem igaz, mert a vállalkozók, az ilyen jó kft.-k emberei – nemcsak főnök, hanem aki ott dolgozik, az is – azok jól élnek. A bátyám által én

bejáratos vagyok az őrző-védő cégekbe, és ott minden megvan, ott mindenki gazdag.

– *Talán nem túl kíváncsiskodó a kérdés: Ki az, aki köztetek igazán gazdagnak érzi magát?*

(Nem válaszol senki.)

Csaba: Én majd csak leszek, nekem lesz egy saját őrző-védő cégem, addig testépítőzök, meg kung-fűzök, meg ilyeneket tanulok.

– *S ki az, aki szegénynek érzi magát, a családját?*

(Halk moraj, némi zavartság az arcokon, válaszolni azonban most sem válaszol senki.)

– *Akkor megpróbálok másként kérdezni: Miután elég jól ismeritek egymás körülményeit, talán nem lesz zavaró, ha azt kérdezem, van-e olyan gyerek, akit ti magatok szegénynek, nehezen élőnek tartotok?*

Magdi: A T. Feri az szerintem nagyon szegény, mert négyen vannak, apukája beteg, anyukája most munkanélkülin van, ugyanígy nagyon rosszul állnak a Barbaráék, mert az ő szülei elváltak, vagy csak zúr van náluk...de ezt nem akarom elmondani, mert ez már sértő.

Barbara (felindultan): Jó, lehet, hogy mi most elég rosszul vagyunk, de az nem igaz, hogy mi szegények vagyunk, anyukám szokott elmenni takarítani, meg a valamilyen kerületi hivatalból rám meg a testvéremre szokott kapni anyu négy- vagy ötezer forintos segílyt, s ha azt megkapja, akkor szokott venni kólát, csokit, meg akkor mindig van kaja. Néha tényleg nincs rendesen otthon minden (könnyezve mondja), de ez még nem szegénység.

Vali: Szerintem ennek a környéknek a fele szegény, így az osztály felének is azok a szülei. Mi egy fél évvel ezelőtt nagyon szegények voltunk, apunak nem volt munkája két évig, anyu keresett egyedül, most már apukám dolgozik, de még mindig van adósság, mert kértek kölcsön pénzt, hogy legyen megélhetés. Mindenki, akinek nincs munkája, rendes fizetése, szerintem szegény, még akkor is, ha a kocsiját esetleg nem adta el.

– *Miben érezted a saját szegénységedet az elmúlt időszakban?*

Vali: Nem volt pénz elég, nem tudtunk venni mindig ennivalót eleget, volt úgy, hogy kenyeret és teát ettünk, meg semmire nem jutott, én és a testvéreim csak itt ettünk a suliban, itt kaptunk tejet. Meg ha volt is otthon kaja, apuék sokat veszekedtek, idegesség volt, meg hát van most is, otthon. Nagymamámék adtak nekünk ruhára, de nem sokat kaptunk. Anyukám kiabált velünk, ha pénzt kértünk, egy jó ideig nem volt tévénk, a videónkat is eladtuk, szóval rossz volt.

– *Most már nem érzed ezt a feszültséget otthon?*

Vali: Még mindig, de már a szegénységet nem, mert apu kap most már fizetést, nem félünk a számlásoktól, meg azért most már lehet kérni discóra, kaptam művegre, meg elmehettem egyszer kirándulni, anyu tudott adni egy kis pénzt.

– *Igaz-e az, hogy az ezen a környéken élő emberek nagy része szegény?*

Többen: Igaz.

– *Vajon miért?*

Kati: Mert egyrészt sok cigány él itt.

Gabriella (közbevágvá): Először is nem bírom, hogy állandóan cigányozol, másodsor sok cigány sokkal gazdagabb itt is, mint a magyarok, harmadszor a magyarok között is legalább annyi csóró van, mint a romák között. Szerintem a munkanélküliség miatt van a szegénység, meg azért, mert itt a környéken Csepe-

len, a Soroksári úton végig eladták a gyárakat, s akik megvették, azok az országukból hoznak be munkást, a magyarok meg nem kapnak állást.

- *Ne haragudj, Gabriella, hogy félbeszakítalak, de Katinál volt a szó, azt azonban megértem, hogy érzékenyen érint, ha elsősorban a cigányok nagy számával magyarázza valaki a szegénység növekedését, súlyosbodását.*

Kati: Én csak azt akartam mondani, hogy a cigányoknak kevesebb az iskolájuk, s nem bírnak úgy elhelyezkedni, de az az igazság, hogy ezen a környéken a cigányok mellett sok olyan ember él, akinek nincs szakmája, nem tanult eleget, nincs meg a nyolc osztálya. Ezek az emberek munkanélküliek és szegények.

Imre: Szerintem igaz, hogy itt több a szegény, mert ezen a környéken rosszak a lakások, s az lakik itt, akinek kevesebb a pénze, mert a jobb lakás az sokkal többbe kerül. Persze nem mindenki nagyon szegény, van, aki csak olyan szegényke, szóval nem úgy van, hogy egyáltalán nincs pénz otthon, hanem van, de nem elég, nem olyan sok, mint a vállalkozóknak, meg a jó munkákból élőknek.

- *Te magadat hova sorolod?*

Imre: Azokhoz, akik nem szegények, csak nem telik mindenre nekik.

- *Mire nem telik?*

Imre: Autóra, mountain-bike bringára, meg sok zsebpénzre. Nem tudok sokat járni játékkerembe, a Burger Kingbe, meg Mc Donald's-ba, meg nem voltam még sehol külföldön.

János: Szerintem ez egy rohadt környék, mert tényleg sok a szegény, öregek is meg fiatalok is, de ennek a munkanélküliség mellett az is az oka, hogy sokan piálnak, például az én faterom is. Meg az is oka, hogy aki egy kicsit feltör, az eltűz innen. Hírdet az Expresszben, és eladja a lakását és elmegy Kiszestre vagy Kőbányára.

- *Szoktatok otthon a saját helyzetetekről, a család anyagi dolgairól, a nehézségekről beszélgetni?*

János: Anyuék állandóan veszekszenek a pénz miatt, meg szidnak bennünket a testvéremmel, hogy pénzt kérünk. Anyu mondja, hogy mi nem tudjuk azt, hogy mennyire nehéz a megélhetés, mi mindent megkapunk, ő meg semmit nem vesz magának.

Magdi: Nálunk is állandóan ez megy, kérdezem én, egy gyerek mit tehet arról, hogy ez otthon így van. Én majd elmegyek dolgozni, és akkor én ellátom magam, de legalább a nyolcadikat ki kell járni, meg kereskedelmibe is kéne menni, mert ezek nélkül ugyanott leszek, ahol anyám meg apám. Ugyan nekik van munkájuk, de az adó miatt kevés a pénzük.

- *Tudod, hogy mennyit keresnek?*

Magdi: Azt hiszem, negyvenötezer van nekik, meg családi pótlék.

- *Szerinted ez sok vagy kevés fizetés?*

Magdi: Fizetésnek nem kevés, csak az árak magasak.

Csaba: Szerintem ez nagyon kevés, mert a kft.-kben egy ember kap hetvennyolcvanezer forintot.

Imre: Itt a lakótelepen ez sok fizetésnek számít, az emberek ennél kevesebbet keresnek.

Kati: Azért is van szegénység, mert sok ember keveset keres, az árakat meg a gazdagokhoz igazítják. S nemcsak a divatos dolgok drágák, hanem az élelmiszer, a villany, a gáz. Ezeket meg mindenkinek használni kell, de aztán a végén nem tudja kifizetni, amikor jön a számlás. Tehát nemcsak az van, hogy sok a munkanélküli, hanem aki dolgozik, annak se elég a fizetése a magas árak miatt.

– *Ki a felelős szerintetek azért, hogy nő a szegénység, hogy sok ember, család helyzete romlik?*

Barbara: Az ország vezetősége, meg a parlament. Nekik kéne megelőzni, hogy ennyi munkanélküli legyen, hogy az öregek nyomorogjanak, meg elintézni, hogy a fiatalabb emberek tudjanak mindent megvenni, megadni a gyerekeiknek, maguknak.

Tibor: Ők nem tudják ezt elintézni, illetve részben igen, de azt, hogy ne legyenek ilyen alkoholisták meg elváló családok, azt nem.

– *Tibor egy újabb gondolatot vetett fel: Úgy látod, hogy a szegénységnek, a nehéz életnek sokszor az attól szenvedő emberek is az okai?*

Tibor: Ha nem innának olyan sokan, akkor több pénz jutna a családoknak, s akkor kevesebb lenne a szegénység. Az állam állandóan drágítja az alkoholt, meg a cigarettát azért, mert azt hiszi, hogy akkor ezeket az egészségre nem jó, káros dolgokat nem fogják venni az emberek. Ehelyett inkább ezeket veszik meg, s a családjuk szenved. A szomszédunk munkanélküli, mégis mindennap bepiál, a családja meg sokszor tőlünk kéri a maradékot, hogy mégis egyenek valamit. Anyukám sokszor megsajnálja őket, pedig mi sem vagyunk olyan gazdagok. Apukám le van százalékolva, a nagymamám is beteg, és velünk kell laknia, mert apu és anyu ápolja, mi hárman vagyunk testvérek.

Gabriella: Szerintem az is az oka a szegénységnek, hogy a legtöbb szegény csak irigyli azt, akinek van valamije. Mi nem vagyunk szegények, pedig romák vagyunk. Apukám vállalkozó, a nővérem egy kőbányai kocsmában felszolgáló, s tud egy kicsit németül, angolul már. Anyukám is ott dolgozik, a bátyáim apunál dolgoznak. Ha apuéknak nincs elég munka, hirdetnek, és lehet telefonon rendelni kőművesmunkát, tetőszigetelést, asztalosmunkát. Ők mindenhez értenek. Anyukám jár „emvéjemezni”, dezodort, szappant, testápolót ad el. Ebből jön be a pénz. Miért nem megy mindenki dolgozni?

Csaba: Igaza van a Gabinak, sokan azért szegények, mert lusták.

Vali: Ez nem igaz, az én papám mindennap ment abba az irodába, ami valahol bent van Pesten a Belvárosban, hogy kapjon munkát, de a szakmájában nem volt hely egy évig. Az egész városban, meg Magyarországon munkanélküliség van. Nem lehet eladni mindenki, hiszen ha a sok munkanélkülinek ennyivalóra meg a villanygázra nincs meg a pénze, akkor pont dezodort fognak venni az emberek.

Gabriella: Én nem azt mondtam, hogy vegyen mindenki, de anyuék megkeresik azt, aki vesz. És épp ezért irigyelnek minket, meg ezért cigányoznak le, például itt is.

Andrea: A szegénységnek az is az oka, hogy az emberek, a családok nem bírják jól beosztani a kevés fizetést, de még a sokat sem mindig. Amikor megkapják a pénzt, ami ha huszonezer forint, még akkor sem olyan kevés, akkor egyszerre mindent megvesznek, s aztán napok múlva már nincs pénz. Engem a nagyanyám nevel, ő mindig szidja a szomszédokat, hogy jönnek kölcsönkérni. Ő szokta mondani, hogy a hónap elején semmi sem drága, akkor megveszik a drága dolgokat, s aztán a fizetés előtt már kenyérre sem telik.

János: Ezt anyukám is szokta mondani apámnak, de nem bírja betartani azt a fogadalmat, hogy nem költ, mert az embernek azért kell hogy vegyen jobb dolgokat, meg fél apámtól is, inkább odaadja a pénzt, amíg van, hogy le tudjon menni a kocszába.

- *János, mondtál valami lényegeset: az „embernek kell hogy vegyen jobb dolgokat”! Én sejtem, hogy mit értettél ezalatt, de jó lenne, ha részletesebben is megmagyaráznád.*

János: Nem lehet mindig spórolni, kuporgatni. Kell néha, hogy az ember bemenjen egy játékkerembe, egy moziba vagy egy Burger Kingbe, és egyen egy jó kaját, vagy elmenjen a Vidám Parkba és felüljön mindenre. Ezért rossz, ha kevés pénze van a szülőknek, mert akkor ezt nem teheti meg.

Imre: Meg az is kell, hogy Nintendót lehessen venni, jó 501-es Levi's-t, meg ilyesmiket.

Krisztián: Szerintem azért boldogabbak a nyugatiak, mert ott nem kell azon szarozni, hogy költsenek-e egy szórakozásra vagy nem. Itt nálunk nem lehet ilyen könnyen élni.

Gabriella: Szerintem, aki dolgozik, aki ügyes, az már itt is úgy él, mint ott. A nővéremnek van egy német kamionos barátja, s ezért többet jár kint külföldön, és azt mondja, hogy mi, amióta a szüleim meg a család is dolgozik, ugyanolyan jól, ha nem jobban élünk, mint ők. Különbén én már nem bírnék szegény lenni, hogy ne kapjak meg mindent, ami nekem kell.

Andrea: Ne csináld már ezt, a múltkor te mesélted, hogy a mamád ment kölcsönkérni, meg be kellett rakni a bizományiba a fülbevalókat, mert nektek sem volt pénzetek.

Gabriella: Egyrészt ehhez semmi közöd – érted! Másodszor meg az, hogy egyszer-egyszer nincs egy családnak pénze, mert valami dinnye nem fizet, az még nem szegénység. Nézd meg, hogy a nővérem és a bátyáim milyen szerelésben járnak, meg nézd meg, hogy Olaszból milyen gyűrűket vett magának anyukám. Szerintem ti a nagymuteróddal szegények vagytok, mert ha anyád nem küldi a pénzt, akkor nektek tényleg nincs. A nővérem és a bátyáim akkor és annyi pénzt keresnek, amennyit akarnak.

Andrea: Jó, ez lehet, hogy így van, de attól még én nem tartom magunkat szegénynek, mert engem a nagymamám nevel. Ő neki mindig van egy kevés pénze, és olyan, hogy ne tudjon ennivalót venni, olyan már nagyon régen nem volt. Azzal különben egyetértek, hogy az nem jó, ha az ember – mivel tudja, hogy kevés a szülők vagy az én esetemben a mama pénze – nem mer kérni ruhára, koncertre, kazettára, meg ilyenekre.

- *Gyakori az, hogy ti, magatok – látva a szüleitek anyagi gondjait – eleve meg sem kísérlitek, hogy pénzt kérjete az általatok nagyon áhított szórakozásra, esetleg luxusdolgokra?*

Vali: Nagyon gyakran.

Barbara: Anyu, ha bármit mondunk neki, hogy szeretnénk, felrobban. Így inkább nem is szólok már. A húgom az követelőzőbb, neki ha a fejébe vesz valamit, akkor is meg kell venni, ha kölcsön kell kérni.

- *Milyen dolgok azok, amit meg kell neki feltétlenül venni?*

Barbara: Pólók kelleneek mindig neki, meglát egy feliratot egy pólón, akkor neki olyan kell azonnal, meg imád anyuval a józsefvárosi kínai piacra menni, és akkor pólót, sportcipőt akar vetetni, pedig anyu mosóporért megy. Most már nem akarja magával vinni, de kierőszakolja.

Géza: Én is így vagyok anyuékkal. Szeretem a jó cuccot, a sportot, szeretek elmenni a bátyámmal koncertre, box- és focimeccsre. Ő neki már van pénze, de az enyémet ki kell kunyerálni anyuéktól, meg a ruhával is így van.

- *Ez nehézséget jelent a szüleidnek?*

Géza: Hát néha biztos, de azért megértik, hogy én milyen dolgokat szeretek, s összeszópórlják a rávalót.

– *Kanyarodjunk vissza egy már elkezdett témához. Tibor beszélt arról, hogy az édesanyja a szomszédoknak néha ad egy kis maradékot, mert sajnálja őket a szegénységük miatt. Jó lenne arról is beszélgetni, hogy tudunk-e segíteni mások szegénységén. Hogyan lehet ezt úgy megtenni, hogy az ne legyen megalázó?*

Andrea: Kellene segíteni, de amikor az embereknek is épp csak annyi van, ami nekik elég, akkor ez nagyon nehéz.

Gabriella: Annak, aki nem tehet róla, annak segíteni kell, de a többség tehet róla.

Tibor: Szerintem az alkoholisták tehetnek róla, a munkanélküliek meg nem. Anyukám jószívű és sajnálja a szomszédban ezt a családot, barátnője lett a Joli néni, szóval a feleség. Ha marad tésztából, főzelékből, akkor át szokta vinni a gyerekeknek, meg ha mi kinőttünk valamilyen ruhát, akkor odaadja.

– *S ez nem megalázó ennek a szomszéd családnak?*

Tibor: Nem tudom, nem hiszem, mert Anyukám a néninek a barátnője lett.

– *Megoldás-e a szegénység problémájára az ilyen egyéni segítség?*

Barbara: Szerintem nem, mert a munkanélküliséget kell befejezni, és akkor nem lesz szegénység.

Vali: Szerintem ez is megoldás, s nem is az van benne, hogy ezzel az a család jobb helyzetbe jut, hanem az, hogy jó érzés, ha az ember segít. Nekünk is adtak a családból kölcsön, amikor kellett, csak a mi rokonságunkban nincsen gazdag, tehát nem sokat tudtak adni. De anyuék is voltak úgy, még a munkanélküliség alatt is, hogy adtak kölcsön lisztet, meg szerszámot, meg csereberéltek ruhát. Ez szerintem jó érzés.

– *A gyerekek tudják-e segíteni egymást ilyen téren itt, az osztályban?*

Magdi: Nem, mert erről nem beszélünk. A beszélgetésekben mindig mindenki egy kicsit felnagyítja azt, ahogyan állnak otthon, csak akkor jön ez ki, ha valahol már nagyon rossz a helyzet. Szerintem azt, hogy egy gyerek szegény, azt inkább eltitkolja, mint hogy bevallja.

– *Ti akkor honnan ismeritek egymás valóságos otthoni helyzetét?*

Magdi: Egy darabig lehet ezt palástolni, aztán kiérződik valahogy.

Csaba: Amikor be kell hozni pénzt, meg amikor lehet kérni a menzára a támogatást, akkor kiderül.

Andrea: Szerintem ebben jobb lenne őszintének lenni, mert akkor az osztály, a szociális gondozó tanárunk, meg a diri jobban tudna segíteni. Ehelyett mindenki felvág, hogy ilyen tévéje, olyan videója van, meg ilyen autójuk lesz. Minek ez? De a zöm, az inkább felfelé hazudik.

– *Tudom, hogy többen kaptok segélyként, tehát ingyenesen vagy nagyon kevés pénzért uzsonnát és ebédet. Beszélgettek-e erről egymás között, megtárgyaljátok-e, hogy ez igazságos vagy nem?*

Vali: Erről nagyon rohadt beszélni, ezt mindenki szégyelli.

Andrea: Én nem szégyellem, mert anyám sem tehet róla, hogy apám elhagyta és vidékre ment dolgozni, a nagymamám sem tehet róla. A Barbi se szégyelli, Feri se. Ezzel jobb, ha nem foglalkozik az ember. Kapjuk a kaját és kész. Én örülök neki, mert a mamámnak ennyivel kevesebb a gondja.

Imre: Én nem kapok menzát, de én nagyon szégyellném. S szerintem jó, hogy erről inkább nem beszélünk. Viszont van egy másik dolog, hogy a tv túl sokat beszél erről. Én nem szeretem látni az olyan riportokat, amikor ezt mutatják.

- *Miért nem szereted?*

Imre: Nem tudom, de nem szeretem.

Kati: Én azért nem szeretem, mert félek tőle, hogy esetleg mi is idejuthatunk. Anyukám állandóan fél attól, hogy elveszíti a munkahelyét, s akkor mi lesz majd velünk, hogyan fizetünk ki mindent, miből élünk.

Csaba: Én is félek a szegénységtől, mert az nagyon rossz. Ezért akarok a bátyám őrző-védő kft.-jébe bejutni és biztos állást kapni.

- *Ki mit gondol, tartósan kell-e félni attól a tömeges szegénységtől, amit ma az országban tapasztalni?*

Krisztián: Szerintem ennek egyszer vége lesz. Jobban lesz majd munkahely, ha a gyárok jobban tudnak termelni, szerintem pár év múlva ez nem lesz így.

Imre: Szerintem meg ez már mindig így lesz, csak egyszer az egyik, egyszer a másik ember kerül bele. S ez még jó is, mert serkenti a munkát, a hajtást. Csak az a baj, hogy az öregebbek már ebből sehogy sem juthatnak ki, csak a fiatalabbak.

Magdi: Ez nem maradhat így, az államnak igazságosabban kellene nézni az életet, s aki nem tehet róla, hogy szegény, azt jobban kéne segíteni, sőt, aki még egy kicsit tehet is róla, azt is segíteni kéne, mert emberek abban a jólétben, ami ma már itt sokaknak megvan, nem halhatnak éhen.

A beszélgetést bevezette és lejegyezte *Schüttler Tamás*

Ferenczi Ágnes, 3. osztály,
a budapesti Szlovák Általános Iskola
és Gimnázium tanulója